

De fototheek van het KIK op www.openkerken.be

Myriam SERCK-DEWAIDE, algemeen directeur KIK

Geachte aanwezigen, van harte welkom op de persconferentie van de Stichting "open kerken". Met genoegen neemt het KIK vandaag de rol op zich van gastinstelling voor de bekendmaking van dit project waarover de Heer Huynen u dadelijk meer zal vertellen. Het is mijn taak de opdrachten van deze instelling kort te omschrijven en haar bijdrage tot dit initiatief toe te lichten.

Na zijn oprichting in 1948 heeft het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium zich ontwikkeld tot één van de vooraanstaande medespelers op gebied van de documentatie, de studie en de conservering van het cultureel erfgoed van ons land. Thans behoren wij tot de groep van 10 wetenschappelijke instellingen die onder de bevoegdheid vallen van het Ministerie van wetenschapsbeleid.

Het Departement van de Documentatie speelt, naast dat van de Laboratoria en de Conservatie-Restauroatie, een belangrijke rol. Zijn voornaamste taak bestaat erin een fotografische inventaris van het Belgische kunstpatrimonium te realiseren. Binnen de muren van één gebouw worden 950.000 negatieven en evenveel foto's over het erfgoed van één land bewaard wat een unicum is voor Europa. Dit fonds werd in de loop van de vorige eeuw stelselmatig opgebouwd door fotografische zendingen van de eigen fotografen, door grote systematische campagnes waaronder die van de Duitse bezetter tijdens de eerste wereldoorlog, maar ook door aankopen en schenkingen van belangrijke fotografische archieven. Van bij het begin kon ook een afdruk van deze foto's besteld worden.

In het geheel van deze rijke verzameling, die nog steeds verder wordt aangevuld en uitgebreid, neemt het kerkelijk erfgoed een belangrijke plaats in. In vele gemeenten is het kerkgebouw één van de weinige tastbare getuigen van de geschiedenis van een gemeenschap. Generatie na generatie werd het gebouw begiftigd met objecten van devotieele, liturgische aard en artistieke aard, met gedenkschriften en grafmonumenten, die tot een organische eenheid samensmolten.

In 1968, na het tweede Vaticaans concilie, besloten de Ministers van Elslande en Wigny het KIK de opdracht te geven deze cultuurschatten op systematische wijze in heel het land te inventariseren, te fotograferen, te publiceren en in de bestaande verzameling van de fototheek op te nemen. De reden

De fototheek van het KIK op www.openkerken.be

2

was onder meer de liturgische hervormingen en de vele diefstallen die het kerkelijk erfgoed bedreigden. Niet alleen bood deze inventaris een handig instrument aan de kerkfabrieken voor het behoud en beheer van de aan hen toevertrouwde goederen, tevens opende hij voor vorsers, studenten en geïnteresseerden, de deur van menige kerk die nooit toegankelijk was.

Reeds in de 80er jaren van de vorige eeuw werd besloten de inventaris in een databank in te voeren en de fotocollectie te digitaliseren. In 1998 werd deze databank op basis van het adlibsysteem online gebracht via de website van het KIK. Er werd eerst begonnen met de volledige invoer van het fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Elk voorwerp ontvangt een uniek nummer waaraan verdere documentatie wordt gelinkt, zowel de foto's als restauratiedossiers die elk ook in eigen databases worden beschreven. Er wordt gewerkt in de taal van het gewest. Via een thesaurus zijn echter vele termen reeds in de twee talen opzoekbaar. Vandaag zijn er in totaal bijna 400.000 (vierhonderd duizend) objecten met daaraan gekoppeld 600.000 (zeshonderd duizend) foto's ingevoerd, foto's die ook allemaal gescand zijn en de notitie illustreren. Onnodig te zeggen dat dit een uniek werkinstrument is dat door velen die met het cultureel erfgoed begaan zijn haast dagelijks wordt geraadpleegd en dat in stijgende mate de belangstelling van buitenlandse vorsers en instanties opwekt.

Vandaag fungeren wij als partner en gastinstelling voor de Stichting "open kerken", een organisatie wiens doelstelling het is de gemeenschap opnieuw, na een "besloten tijd" te doen kennismaken en genieten van de vele unieke getuigenissen uit het verleden die in de kerken zijn bewaard. De hedendaagse technologie laat toe een makkelijk link te openen van de website Open Kerken naar het KIK. Mensen kunnen zo op weg gezet worden om onze database verder te exploreren en zich te verdiepen in een facet van het artistieke patrimonium of in het werk van een kunstenaar van ons land. Ze kunnen ook op actieve wijze bijdragen tot het verbeteren van de kwaliteit van de gegevens door de fouten te signaleren. Op zijn beurt kan het KIK vanuit de andere departementen van de Laboratoria en de Conservatie bijstand verlenen met advies in verband met het behoud en beheer van het erfgoed. Maar dat is een ander verhaal dat mij hier te ver zou voeren. Ik nodig u daarom graag uit tot een virtueel bezoek aan onze website of database of tot een uitstapje naar onze fototheek en bibliotheek die dagelijks gratis toegankelijk zijn.

Ik wens Mijnheer Huynen en zijn ploeg van de Stichting "open kerken" veel geluk met dit initiatief dat velen de kans zal bieden, ook vanuit de ons omringende landen met ons rijke religieuze erfgoed kennis te maken.

Met genoegen verleen ik hem nu het woord. Dank U.

De Sint-Baafskathedraal als open en gastvrije kerk.

door **Kannunik Ludo Collin**, rector van de St-Baafskathedraal in Gent,
voorzitter van het CRKC en ondervoorzitter van de Stichting open kerken.

De Baafskathedraal is het in Gent het drukst bezochte monument. Jaarlijks bezoeken meer dan een half miljoen mensen deze kerk. Die bezoekers zijn onder te verdelen in twee grote categorieën:

- de groepen
- de individuele bezoekers of kleine groepen, gezinnen...

Die eerst categorie zijn vooral groepen die een bezoek brengen aan de stad Gent, waarbij zij naast de andere monumenten (gravensteen, Sint-Niklaaskerk...) ook een bezoek brengen aan het de kathedraal en ook speciaal komen voor het Lam Gods. Zij worden ofwel begeleid door een eigen gids ofwel doen ze een beroep op een gids van een van de Gentse gidsenorganisaties: De Gidsenbond, Gandante of Visit.

Omdat de tweede categorie vaak een beetje aan zijn lot was overgelaten werd 10 jaar geleden de onthaalploeg van de Sint-Baafskathedraal opgericht. Die onthaalploeg telt intussen ongeveer 40 leden. Zij zijn tijdens het hoogseizoen (Pasen tot Allerheiligen) elke dag met enkelen aanwezig in de kathedraal, in de periode Allerheiligen tot Pasen tijdens het weekend.

De 'onthalers' zijn vrijwilligers die de individuele bezoekers en kleinere groepen willen begeleiden bij hun bezoek aan de kathedraal. Nabij het hoofdportaal staat de 'onthaaltafel' waar enkelen plaats nemen en de bezoekers verwelkomen of op hun vragen antwoorden, vaak vragen van zeer praktische aard: waar is het Lam Gods, is er een toilet, hoe kom ik in de crypte. Andere stellen meer gerichte vragen over een of ander kunstwerk of over de lopende restauratiewerken. Niet zelden begeleid één van de onthalers hen bij hun bezoek aan de kathedraal en tracht hen de kathedraal te helpen ontdekken niet louter op basis van de strikte historische gegevens en data maar vanuit een christelijk oogpunt: wat is een kathedraal, wat gebeurt hier op liturgische vlak met daarbij ook aandacht voor elementen die aansluiten bij de tijd van het jaar: kerstmistaferelen in de periode rond Kerstmis, verwijzingen naar het paasgebeuren in de paastijd... Andere onthalers vatten post op een bepaalde plaats en geven van daaruit informatie over wat er uit die hoek te zien is, bv in de omgeving van de Rubbens, in de crypte, nabij de Vijdtkapel. Men neemt rustig de tijd om in te spelen op vragen en bemerkingen van de bezoekers.

De Sint-Baafskathedraal als open en gastvrije kerk. Belang van de open kerk op religieus vlak

2

De leden van de onthaalploeg krijgen op geregelde tijdstippen zelf vorming over een of ander deelaspect van de kathedraal: de geschiedenis van het kapittel, informatie over de bisschoppen van Gent, over de glasramen van de kathedraal... Zelf maken sommigen van hen ook voor de collega's teksten over bepaalde werken en elementen van de kathedraal.

Onthalers worden gevonden enerzijds door oproepen via de media en anderzijds door mond-aan-mond reclame. Iedereen met enige belangstelling is welkom. Een aantal onder hen spreken één of meerdere vreemde talen, anderen houden het enkel bij Nederlands.

Er bestaan in Gent-Centrum ook onthaalploegen in de Sint-Niklaaskerk en de Sint-Michielskerk. Het 'onthaal' in de drie centrumkerken, Sint-Baafs, Sint-Niklaas en Sint-Michiels wordt gecoördineerd door de deken van de stad en het onthaal is opgenomen in de pastorale structuren van het dekenaat Gent-stad.

In de periode van de Gentse feestweek wordt het onthaal in de Sint-Baafskathedraal ook aangevuld door een groep jongen mensen van Arc, een internationale organisatie voor onthaal in religieuze gebouwen in Europa.

De onthaalploeg werkt op basis van vrijwilligheid en werkt ook totaal kosteloos voor de bezoekers. Er wordt ook vaker een beroep op hen gedaan door georganiseerde groepen van scholen en jongeren die bij hun bezoek aan de kathedraal toch net iets meer willen horen dan een technische uitleg van een gids.

Het projekt "Open en gastvrije kerken"

Marc HUYNEN, voorzitter Stichting open kerken

AANLEIDING

Aanleiding tot ons "projekt Open en Gastvrije kerken" is een vakantiereis tijdens de zomer 1998 doorheen Finland. Samen met de reisdocumenten ontvang ik een kaart van Finland met een honderdtal open en gastvrije kerken.

De organisatie draagt de naam Tiekirkko (kerken langsheen de wegen). Al deze kerken zijn open tijdens de zomer. Het bezoek aan deze kerken is een speciale ervaring. Elke kerk heeft haar eigen verhaal. Een kijkje in de gastenboeken leert ons dat er dagelijks bezoekers langs komen. Ze komen van overal ter wereld.

In september 2005 wordt ik benaderd om deel uit te maken van de kerkfabriek van Saint-Remy-Geest, een klein dorpje in Waals Brabant gelegen tussen Hoegaarden en Jodoigne.

De kerk is net mooi gerestaureerd maar is behalve tijdens plechtigheden altijd gesloten.

Ik praat daar over mijn ervaring in Finland en bind mijn deelname aan de kerkfabriek aan het opstarten van een gelijkaardig projekt.

ONTWIKKELINGEN

Via zoekwerk op internet leer ik dat gelijkaardige initiatieven bestaan, in Groot Brittanie, Zweden, Noorwegen, Estland, Denemarken, Duitsland en Frankrijk.

Ik breng een bezoek aan de Open Church Trust in Londen om uit hun ervaring te leren. De Open Church Trust werd opgericht door Andrew Lloyd Webber in 1994. Sedertdien zijn 11.000 van de 16.000 kerken in Engeland open voor bezoekers (30 miljoen in 2005).

Sedert dit jaar is hun projekt overgenomen door een aantal regionale Tourist Boards omwille van het groeiend economisch belang van het religieus toerisme.

In Finland waren er in 2005, 280 open kerken en de Tourist Board telde 2.800.000 bezoekers tijdens die zomer.

In de regio Brandenburg-Berlijn starte het projekt Offene Kirchen in 2000, nu zijn er daar 650 open kerken en een steeds groeiend aantal bezoekers.

Het project "Open en gastvrije kerken"

2

HET PROJEKT

De stichting streeft ernaar een netwerk van "open kerken" op te richten die gezamenlijke acties voeren om in deze kerken een warme en rustgevende sfeer te scheppen.

Eind 2007 hoopt de Stichting Open Kerken een 200 tal open kerken op te nemen in het project.

Er zijn zo'n 4.000 parochiekerken in ons land. Het project is goed voorbereid. De stichting krijgt de steun van alle erkende godsdiensten, van de culturele en van de toeristische overheden en dit zowel in het Noorden als in het Zuiden van het land.

"Nog een extra initiatief... nog extra werkdruk..." zullen sommige dekens en kerk verantwoordelijken denken. Neen, de stichting helpt de kerkverantwoordelijken met volgende hulpmiddelen :

Voor een bescheiden bijdrage ontvangt de parochie:

- Een **straatplaat** met het logo "Open en Gastvrije Kerk", de naam van de kerk en de openingsuren.
- Een **gastenboek** voor volwassenen en een gastenboek voor kinderen.
- Een opname in een **brochure** met een oplage van 40.000 ex.
- Een werkboekje *Ik open mijn kerk* met **nuttige richtlijnen inzake veiligheid, en organisatie van het onthaal**: grote onthaalruimte achterin de kerk, onthaaltafel met informatie over het kerkgebouw en het roerend erfgoed en met informatie over het kerkelijk leven in de parochie, zachte achtergrond muziek.
- Een opname op de **website** www.openkerken.be met links naar gelijkaardige websites in het buitenland en inlichtingen over belangrijke evenementen zoals beiaardconcerten...

De Internetsite

De site is viertalig : nederlands, frans, duits, engels.

111 kerken zijn nu reeds opgenomen met alle nodige gegevens, foto's, verwijzingen naar hun eigen internetsite en naar de fototheek van het KIK.

Via een kaart van Europa kan men surfen naar landen met open kerken organisaties.

Sommige van die internetsites zijn meertalig, andere weer niet.

U vindt op de site de nodige informatie over de Stichting open kerken, informatie bestemd voor de leden, een kijkje op de partners en de organisaties die hun hulp verlenen aan de Stichting.

De surfer kan zijn mening toesturen en/of de stichting financieel steunen via de knop contact. De pers vindt daar ook een persmededeling, de foto van de voorpagina en het logo van de stichting.

Een laatste deel geeft informatie over evenementen zoals orgel- en beiaardconcerten.

Religieuze Kunst en Cultuur en over religieus toerisme.

Ik dank U voor uw aandacht en antwoord graag op uw vragen.